

**प्रसारमाध्यमांशी संबंधित व्यक्तींना
अधिस्वीकृती पत्र देण्यासंबंधीचे नियम**

**महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग,
शासन निर्णय क्र.अधिस्वी-२००७/३५३/प्र.क्र.४९/३४
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक १९ सप्टेंबर, २००७**

संदर्भ- शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

- १) क्र. बीएपी-६६८४/१४९३/३४, दि. २६ जून, १९८४
- २) क्र. अधिस्वी-१०९१/७६७/प्र.क्र.९५/३४, दि. २३ एप्रिल, १९९१
- ३) क्र. अधिस्वी-१०९४/२३९१/प्र.क्र.३८७/३४, दि. ३ जानेवारी, १९९५
- ४) क्र. अधिस्वी-१०९१/१५७०/प्र.क्र.१३५/३४, दि. ३० जानेवारी, २००१
- ५) क्र. अधिस्वी-१०९१/१५७०/प्र.क्र.१३५/३४, दि. ८ जानेवारी, २००२

शासन निर्णय :

संदर्भाधिन दि. ८ जानेवारी, २००२ च्या शासन निर्णयाद्वारे अधिस्वीकृती समितीच्या कामकाजासंबंधीच्या नियमांना शासनाने मंजुरी दिली होती. या नियमात सुधारणा करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. या प्रस्तावावर समक्य विचार करून अधिस्वीकृती समितीच्या कामकाजासंबंधीच्या सुधारित नियमांना मान्यता देण्याचा निर्णय शासनाने आता घेतला आहे. हे नियम शासन निर्णय निर्गमित झालेल्या दिनांकापासून अमलात येतील.

हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २००७०९१९१६३८३५००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

लिना वि. धुरू

(लिना वि. धुरू)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
संचालक (माहिती) (जनसंपर्क/प्रशासन), माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मुंबई
संचालक (माहिती), नागपूर, अमरावती, औरंगाबाद,
सर्व विभागीय उपसंचालक,
सर्व जिल्हा माहिती अधिकारी,
संचालक, महाराष्ट्र परिचय केंद्र, ओ-८, स्टेट एम्पोरियम इमारत, बाबा खडकसिंग मार्ग,
नवी दिल्ली ११० ००१
वरिष्ठ सहाय्यक संचालक, महाराष्ट्र परिचय केंद्र, श्री. काकुले यांची इमारत, दादा वैद्य रोड, पणजी, गोवा ४०३००१,
सर्व संबंधित व्यक्ती,
निवड नस्ती

"महाराष्ट्र राज्य वृत्तपत्र व प्रसार माध्यम अधिस्वीकृती नियम, २००७ (वितरण व नियंत्रण)"

वृत्तपत्रे, वृत्तसंस्था, इलेक्ट्रॉनिक प्रसार माध्यमे, आणि इतर सर्व वृत्तप्रसार माध्यम संस्था यामध्ये वृत्तसंकलनाचे काम करणाऱ्या महाराष्ट्र राज्यातील प्रतिनिधींना अधिस्वीकृती देण्यासंबंधीचे नियम

१. संक्षिप्त नाव

"महाराष्ट्र राज्य वृत्तपत्र व प्रसार माध्यम अधिस्वीकृती नियम, २००७ (वितरण व नियंत्रण)" या नावाने हे नियम संबोधिले जातील.

२. कार्यवाहीचा प्रारंभ

२(१) महाराष्ट्र शासनाने या संबंधात निश्चित केलेल्या तारखेपासून हे नवे नियम अमलात येतील.

२(२) महाराष्ट्र व राज्याबाहेरील वृत्तपत्रे, वृत्तसंस्था, इलेक्ट्रॉनिक प्रसारमाध्यमे आणि अन्य वृत्तप्रसार माध्यम संस्था यांच्या, महाराष्ट्रातील प्रतिनिधींना अधिस्वीकृती देण्याबाबतचे निर्णय घेण्यासाठी आधारभूत व मार्गदर्शक म्हणून हे नियम लागू होतील.

२(३) हे नियम लागू झाल्यानंतर या संदर्भातील सर्व जुने नियम रद्दबातल होतील. मात्र पूर्वीच्या नियमानुसार ज्या वृत्तप्रसार माध्यम संस्थांच्या प्रतिनिधींना अधिस्वीकृती मिळाली असेल व हे नियम लागू होताना ती वैध असेल तर त्यांची अधिस्वीकृती, नव्या नियमानुसार त्यांच्या अधिस्वीकृतीचा पुनर्विचार होईपर्यंत चालू राहील.

२(४) महाराष्ट्र राज्य वृत्तपत्र अधिस्वीकृती समितीच्या कोणत्याही तीन सदस्यांनी अथवा राज्य समितीचे 'निमंत्रक सदस्य सचिव' यांनी दिलेल्या प्रस्तावानुसार या नियमात दुरुस्ती, बदल किंवा सुधारणा सुचविण्याचा अथवा त्यात भर घालण्यासंबंधी सूचना करण्याचा अधिकार राज्य समितीला राहील.

३. व्याख्या

३(१) या नियमांमध्ये उल्लेख केलेली "महाराष्ट्र राज्य वृत्तपत्र व प्रसार माध्यम अधिस्वीकृती समिती" म्हणजेच वृत्तपत्रे व प्रसार माध्यम संस्थांच्या प्रतिनिधींना अधिस्वीकृती मंजूर करण्यासाठी महाराष्ट्र राज्य शासनाला शिफारस करण्यासाठी शासनाने नियुक्ती केलेली समिती होय.

३(२) वृत्तपत्रे (दैनिके / साप्ताहिके / अर्धसाप्ताहिके) याचा अर्थ, बातमी किंवा बातमीवरील टीकाटिप्पणी अंतर्भूत असलेली मुद्रित नियतकालिके असा असेल. यामध्ये केंद्र शासन शासकीय राजपत्रात वेळोवेळी अधिसूचित करील अशा अन्य वर्गाच्या मुद्रित नियतकालिकांचा समावेश असेल.

३(३) वृत्तप्रसार माध्यम यांमध्ये वृत्तपत्रे, वृत्तसंस्था आणि इलेक्ट्रॉनिक प्रसार माध्यमे यासारख्या, जनहिताच्या बातम्या किंवा जनहिताच्या बातम्यांवरील टीकाटिप्पणी देणारी सर्व प्रकारची वृत्तश्राव्य माध्यमे यांचा समावेश असेल.

३(४) संचालक (माहिती-वृत्त) आणि उपसंचालक (माहिती) म्हणजे महाराष्ट्र शासनाच्या माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाच्या संचालक (माहिती -वृत्त) आणि उपसंचालक (माहिती) या पदावर नियुक्त झालेला अधिकारी होय.

३(५) श्रमिक पत्रकार याचा अर्थ 'श्रमिक पत्रकार' व अन्य वृत्तपत्र कर्मचारी (सेवाशर्ती) आणि संकीर्ण उपबंध अधिनियम, १९५५ यात वेळोवेळी केलेल्या दुरुस्त्यान्वये नमूद केलेल्या व्याख्येनुसार 'श्रमिक पत्रकार' असा राहील.

३(६) अधिस्वीकृती याचा अर्थ महाराष्ट्र शासनाने वृत्तपत्रे व इतर वृत्तपत्रे, प्रसार माध्यम संस्था यांच्या सेवेतील अधिकृत प्रतिनिधींना विशिष्ट कार्यासाठी दिलेली मान्यता राहील. महाराष्ट्र शासनाच्या अधिकृत सूत्रांकडून तसेच, महाराष्ट्र शासनाच्या माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाकडून अधिकृत माहिती व इतर प्रसिध्दीविषयक साहित्य मिळविणे, तसेच त्याकरिता त्यांच्याशी संपर्क ठेवणे हे ते कार्य होय.

४. महाराष्ट्र राज्य वृत्तपत्र व प्रसारमाध्यम अधिस्वीकृती समिती

४(१) समिती

महाराष्ट्र शासन, राज्य पातळीवर महाराष्ट्र राज्य वृत्तपत्र व प्रसार माध्यम अधिस्वीकृती समिती आणि तिला सहाय्य करणाऱ्या विभागीय समित्यांची नियुक्ती करील. या समितीवर खालील पत्रकार संघटनांना खाली दर्शविल्याप्रमाणे प्रतिनिधीत्व देण्यात येईल.

४(१) (अ) विद्यमान राज्य अधिस्वीकृती समितीची २४ ही सदस्य संख्या त्याचप्रमाणे प्रत्येक विभागीय समितीची ५ ही सदस्य संख्या कायम ठेवण्यात यावी. राज्य समितीवर खालीलप्रमाणे सदस्य घेतले जातील.

राज्य अधिस्वीकृती समिती

क्र.	संघटनेचे नाव	सदस्यसंख्या
१.	मराठी पत्रकार परिषद	५
२.	महाराष्ट्र श्रमिक पत्रकार संघ	२
३.	महाराष्ट्र संपादक परिषद	२
४.	इलेक्ट्रॉनिक माध्यम	२
५.	मंत्रालय व विधीमंडळ वार्ताहर संघ	१
६.	बृहन्महाराष्ट्र जिल्हा वृत्तपत्र संपादक संघ	१
७.	महाराष्ट्र दैनिक वृत्तपत्र संघटना	१
८.	महाराष्ट्र साप्ताहिक वृत्तपत्र संपादक परिषद	१
९.	महाराष्ट्र शासनाद्वारे नामनिर्देशित	९

एकूण-२४

(शासनाने नामनिर्देशित केलेल्या सदस्यांमध्ये क्रीडा व सांस्कृतिक समीक्षा क्षेत्रातील प्रत्येकी एक पत्रकार सदस्य असावा)

४(१) (आ) समिती सदस्य होण्यासाठी किमान पात्रता पदवीधर व दहा वर्षांच्या पत्रकारितेचा अनुभव अशी असावी.

सलग दोन वेळेस समिती सदस्य असलेल्या सदस्यांना सलग तिस-यांदा समिती सदस्यत्व देण्यात येऊ नये. हा निर्णय पूर्वलक्षी प्रभावाने लागू करण्यात येत आहे.

४(२) अध्यक्षीय निवड व कार्यकाल

महाराष्ट्र राज्य वृत्तपत्र व प्रसार माध्यम अधिस्वीकृती समितीच्या बैठकीचे सूत्रसंचालन योग्य प्रकारे व्हावे म्हणून समितीचे सदस्य आपल्यामधूनच एका सदस्याची अध्यक्ष म्हणून निवड करतील. अध्यक्षपदाचा कार्यकाल समितीच्या कार्यकालाइतकाच राहील.

४(३) समितीचे सदस्य सचिव

आतापर्यंत राज्य समितीच्या सदस्य-सचिव पदाची जबाबदारी मुख्यालय मुंबई येथील संचालक (माहिती) यांच्यावर होती. अलिकडच्या काळात नागपूर आणि औरंगाबाद येथेही संचालक (माहिती) पद निर्माण करण्यात आले आहे. या तीनही संचालकांना सदस्य-सचिव पदाची जबाबदारी चक्री पद्धतीने सोपविण्यात येईल. राज्य समितीचे अध्यक्ष ज्या विभागातील असतील त्या किंवा त्याच्या नजिकच्या विभागातील संचालक हे सदस्य-सचिव म्हणून काम पाहतील. अध्यक्षांच्या सल्याने बैठकांचे आयोजन, इतिवृत्त लेखन, अपील सुनावणी बैठकांचे आयोजन व इतिवृत्त लेखन ही त्यांची जबाबदारी राहील. त्यानंतरची कार्यवाही मुख्यालयातील संचालकामार्फत करण्यात येईल.

४(४) राज्य व विभागीय समित्यांचा कार्यकाल

महाराष्ट्र राज्य वृत्तपत्र व प्रसार माध्यम अधिस्वीकृती समिती आणि तिच्या विभागीय समित्या यांची रितसर नियुक्ती झाल्यानंतर त्यांची मुदत त्यांच्या नियुक्तीचा निर्णय निर्गमित केल्या तारखेपासून तीन वर्षासाठी राहील. तसेच समितीच्या सदस्यांचे प्रतिनिधित्व हे समितीच्या मुदतीपर्यंत राहील.

४(५) सदस्यांची बैठकांना उपस्थिती

एखादा सदस्य अध्यक्षांना पूर्वसूचना न देता लागोपाठ तीन वेळा गैरहजर राहिल्यास त्याचे सदस्यत्व आपोआप रद्द होईल. विशिष्ट परिस्थितीत सदस्यांना गैरहजेरीबद्दल राज्य समितीच्या किंवा विभागीय समितीच्या अध्यक्षांना पूर्व सूचना द्यावी लागेल. परंतु अशा सदस्यांच्या सातत्याच्या गैरहजेरीची परिणती त्यांचे सदस्यत्व आपोआप रद्द होण्यात होईल. रिकामी झालेली जागा नव्या नियुक्तीने त्वरित भरण्यात येईल.

४(६) समित्यांच्या बैठका

महाराष्ट्र राज्य वृत्तपत्र व प्रसार माध्यम अधिस्वीकृती समितीची बैठक साधारणतः तीन महिन्यातून एकदा व आवश्यक वाटेल तेव्हा यापेक्षा अधिक वेळा होईल. बैठकीसाठी किमान २/३ सदस्यांची गणसंख्या आवश्यक राहील. गणसंख्येच्या अभावी सभा तहकूब झाल्यास अशी तहकूब झालेली सभा त्याच जागी अर्ध्या तासानंतर भरेल. अशा तहकूब सभेला गणसंख्येचे बंधन राहणार नाही. मात्र तसा उल्लेख सभेच्या सूचनेत असणे आवश्यक राहील.

४(७) समितीच्या बैठका व कार्यपद्धती

ज्या प्रतिनिधींनी अधिस्वीकृती पत्र मिळण्यासाठी अर्ज केले आहेत, अशा प्रतिनिधींची आवश्यक सर्व माहिती तसेच एखाद्या प्रतिनिधीला देण्यात आलेली अधिस्वीकृती पत्रिका रद्द करण्यासंबंधी काही प्रस्ताव प्राप्त झालेले असतील तर असे प्रस्ताव व त्या संबंधीची संपूर्ण

माहिती प्रत्येक बैठकीत सर्व सदस्यांना सादर करण्यात येईल. या शिवाय ऐनवेळी प्राप्त झालेल्या वरील स्वरूपाच्या प्रकरणांचा देखील अध्यक्षांच्या समितीने बैठकीत विचार केला जाऊ शकेल. माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाच्या मुख्य कार्यालयाकडून राज्य समितीला तिच्या कामकाजाच्या बाबतीत आवश्यक ते सर्व सहकार्य दिले जाईल.

५. विभागीय समिती:

अधिस्वीकृतीसाठी वेगवेगळ्या जिल्ह्यातून येणाऱ्या अजांचा विचार करून राज्य समितीला शिफारस करण्यासाठी विभागीय समित्यांची नियुक्ती करण्यात येईल. विभागीय समित्या या राज्य अधिस्वीकृती समितीचे कार्य सुकर करण्यासाठी व तिला सहाय्य करण्यासाठी असतील. विभागीय समित्या व त्यांचे कार्यक्षेत्र पुढीलप्रमाणे राहिल.

१.	मुंबई विभाग	: मुंबई शहर व उपनगर हे जिल्हे
२.	कोकण विभाग	: ठाणे, रायगड, रत्नागिरी हे जिल्हे
३.	पुणे विभाग	: पुणे, सातारा, सोलापूर हे जिल्हे
४.	कोल्हापूर विभाग	: कोल्हापूर, सांगली, सिंधुदुर्ग हे जिल्हे
५.	नाशिक विभाग	: नाशिक, अहमदनगर, धुळे, नंदूरबार, जळगाव हे जिल्हे
६.	औरंगाबाद विभाग	: औरंगाबाद, जालना, बीड, परभणी, हे जिल्हे
७.	लातूर विभाग	: लातूर, नांदेड, हिंगोली व उस्मानाबाद हे जिल्हे
८.	अमरावती विभाग	: अमरावती, अकोला, वाशिम, बुलढाणा, यवतमाळ हे जिल्हे
९.	नागपूर विभाग	: नागपूर, चंद्रपूर, गडचिरोली, वर्धा, भंडारा, गोंदिया हे जिल्हे

६. विभागीय समित्यांची रचना व कार्य

६(१) विभागीय अधिस्वीकृती समिती

विभागीय समितीची रचना पुढीलप्रमाणे असेल-

क्र.	संघटनेचे नाव	सदस्य संख्या
१.	मराठी पत्रकार परिषद	१
२.	महाराष्ट्र संपादक परिषद	१
३.	इलेक्ट्रॉनिक माध्यम	१
४.	स्थानिक संघटना	१
५.	शासन नामनिर्देशित	१

एकूण - ५

६(२) विभागीय समितीवर नियुक्त करण्यात आलेल्या सदस्यांपैकी एकाची निवड समितीचे अध्यक्ष म्हणून करण्यात येईल. निर्वाचित अध्यक्षांचा कालावधी समितीच्या कालावधीतपर्यंत राहिल. विभागीय समितीच्या अध्यक्षांनी राजीनामा दिल्यास किंवा अन्य कारणांनी हे पद रिक्त झाल्यास त्या ठिकाणी नवीन अध्यक्षांची नियुक्ती उर्वरीत कालावधीसाठी राज्य समिती करील. उपसंचालक (वृत्त) हे मुंबई विभागीय समितीचे "निर्मात्रक व सदस्य सचिव" राहतील आणि विभागीय उपसंचालक (माहिती)

हे संबंधित विभागीय समितीचे "निमंत्रक व सदस्य सचिव" राहतील

६(३) विभागीय समितीकडून शिफारस करण्यात आलेल्या सर्व प्रकरणांचा विचार करून राज्य समिती अंतिम निर्णय घेईल. राज्य समितीप्रमाणेच विभागीय समितीची बैठक साधारणतः तीन महिन्यातून एकदा घेण्यात यावी व आवश्यक वाटेल तेव्हा त्यापेक्षा अधिक वेळा घेता येईल.

(टिप :- बैठकीच्या गणपूर्ती संख्येच्या संदर्भात राज्यसमितीसाठी असलेला नियम येथे लागू होईल.)

६(४) विभागीय समितीचा एखादा सदस्य लागोपाठ तीन बैठकांना गैरहजर राहिल्यास त्याचे सभासदत्व आपोआप रद्द होईल. गैरहजेरीबद्दल विभागीय समितीच्या अध्यक्षांना लेखी पूर्व सूचना द्यावी लागेल. मात्र पूर्व सूचना आणि गैरहजेरी यात सातत्य राहिले तर सभासदत्व आपोआपच रद्द होईल.

६(५) विभागीय समितीची शिफारस मान्य करण्याचा किंवा अमान्य करण्याचा अधिकार राज्य समितीला राहिल. मात्र शिफारस करतांना राज्य समितीला त्याचे कारण नमुद करावे लागेल. राज्य समितीने शिफारस अमान्य केल्यानंतर महासंचालकांनी अपिलात अधिस्वीकृती मान्य करण्यापूर्वी राज्य समितीने शिफारस मान्य न करण्याचे कारण नोंदविले असेल त्याची कटाक्षाने दखल घ्यावी.

६(६) राज्य समितीकडून कामकाजाचे इतिवृत्त प्राप्त झाल्यानंतर ज्यांचे अर्ज नामंजूर झालेले आहेत, त्यांना नामंजुरीच्या कारणासह जिल्हा माहिती अधिकाऱ्यांनी लेखी कळवावे. महासंचालकांकडे हंगामी अधिस्वीकृतीची मागणी करतांना संबंधित जिल्हा माहिती अधिकाऱ्यांकडून देण्यात येणाऱ्या लेखी पत्राची प्रत पडताळून पाहून नंतर महासंचालकांनी निर्णय करावा.

७. अधिस्वीकृतीची व्याप्ती

७(१) या नियमानुसार वृत्तपत्रांच्या आणि इतर वृत्तप्रसार माध्यम संस्थांच्या पुढे निर्दिष्ट केलेल्या प्रतिनिधींना या संदर्भातील इतर नियमांच्या अधीन राहून अधिस्वीकृती देण्यात यावी.

अ. वृत्तपत्रे, वृत्तसंस्था आणि इतर वृत्तप्रसार माध्यम संस्था यांचे मालकसंपादक, संपादक, सेवेतील श्रमिक पत्रकार/ श्रमिक छायाचित्रकार

आ. ज्या वृत्तपत्रात एकही पत्रकार सेवक नाही अशा वृत्तप्रधान साप्ताहिक व पाक्षिक वृत्तपत्राचे मालक-संपादक.

इ. करार पध्दतीने नेमणूक झालेले पत्रकार. मात्र अशा पत्रकारांनी वृत्तपत्राच्या व्यवस्थापनाशी झालेल्या कराराची प्रमाणित प्रत अर्जासोबत सादर करणे बंधनकारक राहिल. अशा पत्रकारांना मिळणारे वेतन, अन्य भत्ते, लाभ हे वेतन मंडळाच्या शिफारशीपेक्षा कमी नसावे. तसेच अशा पत्रकारांना देखील संपादकांचे शिफारसपत्र आवश्यक आहे. संबंधित वृत्तपत्रासाठी असलेल्या कोट्याच्या अधीन राहून अधिस्वीकृती देण्याचा विचार केला जाईल.

ई. कोणत्याही एका वृत्तपत्राच्या सेवेत नसलेले परंतु किमान तीन किंवा त्याहून अधिकवृत्तपत्रात किमान पाच वर्षे सातत्याने लिखाण करणारे स्वतंत्र व्यवसायी पत्रकार (तीन वृत्तपत्रांपैकी किमान दोन दैनिके असली पाहिजेत.) मात्र लिखाणाचे स्वरूप वृत्तप्रधान असावे. त्यासंबंधीचा समाधानकारक पुरावा सादर करणे अर्जदारावर बंधनकारक राहिल. तसेच वृत्तप्रधान लेखनाद्वारे वार्षिक उत्पन्न किमान पंधरा हजारापेक्षा कमी नसावे. लेखनाद्वारे मिळणारे उत्पन्न मुख्यत्वेकरून उपजिविकेचे साधन असावे. सदर बाबीच्या पुष्ट्यर्थ आर्थिक प्राप्तीचे अधिकृत पुरावे

सादर करणे बंधनकारक राहिल. अधिस्वीकृती मागणी करणाऱ्या स्वतंत्र व्यवसायी पत्रकाराच्या (फ्रिलान्स) बाबतीत वरील अटीची पूर्तता होत असेल तरच त्यांना अधिस्वीकृती देण्याचा विचार करण्यात येईल.

स्वतंत्र व्यवसायी पत्रकारांना शिफारस करताना एका वृत्तपत्रास प्रत्येक शहरात फक्त एकाच स्वतंत्र व्यवसायी पत्रकारास व छायाचित्रकारास शिफारस करण्याचे बंधन घालण्यात येत आहे.

ड. नियमांन्वी पूर्तता करीत असलेल्या विशिष्ट पत्रकारांना शासनास आपल्या अधिकारात अधिस्वीकृती पत्रिका द्यावयाची असल्यास अशा पत्रकारांच्या नावांची यादी शासनाने राज्य अधिस्वीकृती समितीच्या अध्यक्षामार्फत थेट राज्य समितीच्या बैठकीत सादर करावी. या नावांची राज्य समितीने शिफारस केल्यावर संबंधितांना शासनाने नियमित अधिस्वीकृती पत्रिका द्यावी.

ऊ. किमान तीन किंवा त्याहून अधिक दैनिक वृत्तपत्रांना किमान पाच वर्षे सातत्याने छायाचित्रे देणारे स्वतंत्र व्यवसायी छायाचित्रकार - या श्रेणीसाठी अधिस्वीकृतीची मागणी करणाऱ्या अर्जदाराने, ज्या वृत्तपत्रांना प्रसिध्दीसाठी छायाचित्रे देण्यात येतात त्यांच्याकडून मोबदला दिला जातो, या संबंधी

उल्लेख करणे आवश्यक आहे. त्या संदर्भातील आवश्यक तो पुरावा सादर करावा लागेल. सदर छायाचित्रकाराचे उपजिविकेचे प्रमुख साधन हे छायाचित्रणाचा व्यवसाय असल्याचे त्याला सिद्ध करून द्यावे लागेल. त्याचबरोबर अधिस्वीकृती मिळण्यासाठी अर्ज दाखल करण्यापूर्वी किमान एका वर्षात ज्या वृत्तपत्रांना छायाचित्रांचा पुरवठा केला, त्यातील किती छायाचित्रांना प्रसिध्दी देण्यात आली, या संबंधात संबंधित वृत्तपत्रांच्या संपादकांचे अधिकृत पत्र आणि प्रसिध्द झालेल्या छायाचित्रांची कात्रणे सादर करणे आवश्यक आहे. अशा छायाचित्रकारांसाठी शैक्षणिक पात्रता दहावी पास अशी करण्यात येत आहे.

ए. पत्रकारितेमध्ये दीर्घकाळ म्हणजे किमान २० वर्षे सवेतन सेवा केलेले, वृत्तसंकलनाच्या कामाशी निगडित असलेले व निवृत्तीनंतरही वृत्तपत्रात आणि नियतकालिकमध्ये सातत्याने लेखन करीत असलेले ज्येष्ठ पत्रकार. मात्र ज्येष्ठ पत्रकारांनी अर्ज सादर करताना सोबत २० वर्षे सवेतन सेवा केल्याबद्दलचे आवश्यक ते अधिकृत पुरावे जोडावेत.

श्रमिक पत्रकारांना निवृत्ती नंतर ज्या प्रमाणे ज्येष्ठ पत्रकार म्हणून अधिस्वीकृती पत्रिका देण्यात येते त्याच प्रमाणे वृत्तपत्रांचे मालक-संपादक यांनाही वीस वर्षांच्या पत्रकारितेनंतर निवृत्ती घेतल्यास ज्येष्ठ पत्रकार म्हणून त्यांना अधिस्वीकृती पत्रिका देण्यात यावी.

ज्या स्वतंत्र व्यवसायी पत्रकारांची वीस वर्षे पत्रकारिता झाली आहे त्यांनाही ज्येष्ठ पत्रकार म्हणून अधिस्वीकृती पत्रिका देण्याबाबत विचार व्हावा. यासाठी त्यांनी २० वर्षे स्वतंत्र व्यवसायी पत्रकार असल्याबाबतचे पुरावे अर्जासोबत सादर करणे आवश्यक आहे.

ऐ. राज्य शासनाच्या प्रसार माध्यमांतील प्रतिनिधींना अधिस्वीकृती देण्यासंबंधी:

राज्य शासनाच्या प्रसारमाध्यमांतील वृत्तसंकलनविषयक काम करणारे अधिकारी व कर्मचारी तसेच निवृत्त झाल्यानंतर प्रसारमाध्यमांतून सातत्याने लेखन करणारे वृत्त संवर्गातील सेवानिवृत्त अधिकारी यांना अधिस्वीकृती पत्रिका देण्याचा अधिकार शासनास राहिल. मात्र निवृत्त अधिकारी हा कोठेही नोकरी करणारा नसावा. अशा सेवानिवृत्त अधिकाऱ्यास अधिस्वीकृती पत्रिका दिल्यावर पुढील राज्य अधिस्वीकृती समितीच्या बैठकीत त्यांची यादी सादर करण्यात यावी.

राज्य शासनाच्या माहिती खात्याच्या अधिकार कक्षेतील अधिस्वीकृतीधारकांना प्रचलित अधिस्वीकृती कार्डासारख्याच परंतु वेगळ्या रंगाच्या अधिस्वीकृती पत्रिका देण्यात याव्यात. या कार्डातील मजकूरही त्या अनुषंगाने "शासकीय प्रसारमाध्यम' असा बदललेला असावा.

ओ. राज्य अधिस्वीकृती समितीच्या शिफारशीनंतर अंतिमतः मान्य करण्यात आलेल्या प्रकरणात पोलिस चौकशी करण्यात येईल. मात्र जिल्हा पातळीवर पोलिस अधिक्षक कार्यालयाने आणि महानगरपालिका पातळीवर पोलिस आयुक्त कार्यालयाने पूर्वचारित्र्य पडताळणीचा अहवाल पाठवावा. पोलिस चौकशीचा अहवाल प्रतिकूल असल्याचे आढळून आल्यास अधिस्वीकृती पत्रिका दिली जाणार नाही.

राजकीय स्वरूपाचे किंवा पत्रकारांच्या संघटना आणि पत्रकारांच्या हिताचे आंदोलन करत असताना गुन्हा दाखल झाल्यामुळे जर पोलिस अहवाल प्रतिकूल आला असेल तर ते प्रकरण राज्य समितीसमोर ठेवण्यात येईल आणि त्यावर राज्य समितीची शिफारस अंतिम राहील.

७(२) अधिस्वीकृतीमुळे वृत्तपत्रांच्या किंवा वृत्तप्रसार माध्यम संस्थांच्या प्रतिनिधीला कोणताही सरकारी पदाचा अधिकार किंवा खास दर्जा प्राप्त होणार नाही. लोकजीवनातील विविध घटनासंबंधीचे वृत्त मिळविणारा व्यावसायिक पत्रकार अशी त्याची ओळख करून देणारे प्रमाणपत्र एवढाच त्या अधिस्वीकृतीचा अर्थ राहील.

७(३) अधिस्वीकृतीपत्राचा वापर फक्त पत्रकारितेच्या उद्देशासाठीच करता येईल.

७(४) अधिस्वीकृती प्राप्त झालेल्या प्रतिनिधीला तसेच अधिस्वीकृती समितीच्या सदस्याला आपल्या नावाने परिचयपत्र, मुद्रापत्र, अन्य कोणत्याही व्यक्तिगत उपयोगासाठी बनविलेल्या लेखनसाहित्यावर 'अधिस्वीकृतीधारक पत्रकार' किंवा 'अधिस्वीकृती समिती सदस्य' अशा स्वरूपाचा

उल्लेख करता येणार नाही. तसे आढळल्यास अधिस्वीकृती पत्रिका रद्द करण्यात येईल. त्यानुसार राज्य समितीचे सदस्य सचिव अधिस्वीकृती धारकास लेखी कळवून अधिस्वीकृती परत घेण्याची कार्यवाही करतील. अधिस्वीकृतीधारक प्रतिनिधीने अधिस्वीकृती परत करण्यास टाळाटाळ केल्यास शासनाकडून संबंधिताविरुद्ध गुन्हा दाखल करण्यात येईल. या बाबतच्या कार्यवाहीची माहिती कार्यवाहीनंतर लगेच होणाऱ्या राज्य समितीच्या पहिल्या बैठकीसमोर ठेवण्यात येईल.

७(५) अधिस्वीकृती प्राप्त झालेल्या प्रतिनिधीने ज्या संस्थेसाठी त्याला अधिस्वीकृती मिळाली आहे, त्या संस्थेचे त्याचे प्रतिनिधित्व संपुष्टात आले तर त्याचे अधिस्वीकृती पत्र तात्काळ रद्दबातल ठरेल. अशा अधिस्वीकृतीधारक प्रतिनिधीने पंधरा दिवसांच्या आत ही बाब लेखी स्वरूपात अधिस्वीकृती समितीच्या सचिवांकडे कळवणे त्यांच्यावर बंधनकारक आहे. हा प्रतिनिधी ज्या संस्थेचे प्रतिनिधित्व करित होता त्या संस्थेच्या संपादकीय विभागाच्या प्रमुखावरही, ही बाब समिती सचिवांना

कळविण्याची जबाबदारी राहील. तसे कळविले गेले नाही तर ज्या संस्थेच्या नावे प्रतिनिधीस अधिस्वीकृती दिली गेली असेल त्या संस्थेस दुसऱ्या प्रतिनिधीचा अधिस्वीकृतीसाठी विचार केला जाणार नाही.

७(६) ज्या संस्थेच्या वतीने एखाद्या प्रतिनिधीला अधिस्वीकृती मिळाली असेल त्या संस्थेचे प्रकाशन अथवा तिची प्रसार यंत्रणा बंद झाली तर त्या प्रतिनिधीला देण्यात आलेली अधिस्वीकृती परत घेतली जाईल. औद्योगिक वाद किंवा काही नैसर्गिक आपत्ती यामुळे काहीकाळापुरते हे प्रकाशन अथवा प्रसार यंत्रणा बंद पडली तर त्या संदर्भात ही तरतूद लागू होणार नाही.

७(७) उपरोक्त नियमात केलेल्या तरतुदीनुसार एखाद्या प्रतिनिधीचे अधिस्वीकृती पत्र रद्द होत असेल व त्या प्रतिनिधीने अथवा त्याच्या संस्थेने त्याबाबतची माहिती देऊन ते रद्द करून घेतले नसेल तर अशा प्रकरणी अधिस्वीकृती पत्रामुळे मिळणाऱ्या सर्व सोयी-सवलती काढून घेण्याचा अधिकार 'महासंचालक (माहिती व जनसंपर्क)' यांना राहिल. अशी व्यक्ती दुसऱ्या एखाद्या वृत्तपत्राचे प्रतिनिधीत्व करीत असली तरी तिला आपल्या मूळ अधिस्वीकृती पत्राचा उपयोग करता येणार नाही. अशा प्रकरणात महासंचालकांनी आपल्या अधिकारात केलेल्या कार्यवाहीची माहिती त्यानंतर होणाऱ्या लगतच्या राज्य समितीच्या बैठकीपुढे ठेवावी.

७(८) अधिस्वीकृतीधारक पत्रकारांना प्राप्त होणाऱ्या सोयी सवलती प्रत्यक्ष अधिस्वीकृतीधारक पत्रकारांनाच मिळतील. त्या हस्तांतरित करता येणार नाही. तसे आढळल्यास अधिस्वीकृतीधारक कायदेशीर कारवाईस पात्र ठरेल.

७(९) वृत्तपत्राच्या संपादकाने अथवा वृत्तप्रसार माध्यमाच्या संस्थाप्रमुखाने आपल्या प्रतिनिधीला देण्यात आलेली अधिस्वीकृती रद्द करावी असे कळविले तर ती ताबडतोब रद्द करण्यात येईल. व तसे राज्य समितीला कळविण्यात येईल.

८. अधिस्वीकृतीसाठी करावयाचा अर्ज

८(१) अधिस्वीकृती मिळण्यासाठी करावयाचा अर्ज राज्य समितीने मंजूर केलेल्या विहित नमुन्यातच केला पाहिजे. हा विहित नमुन्यातील अर्ज जिल्हा माहिती अधिकारी यांनी अधिकृत शिक्का मारून देणे बंधनकारक आहे. अर्जाच्या तीन प्रती सादर करण्यात याव्यात. महाराष्ट्राखेरीज अन्य

राज्यातील तसेच परदेशातील वृत्तपत्र प्रतिनिधींनी आपला मूळ अर्ज हिंदी किंवा इंग्रजी भाषेत भरला तरी तो स्वीकारला जाईल. मात्र मूळ नियुक्तीपत्राची प्रमाणित प्रत अर्जासोबत जोडणे अनिवार्य आहे.

अर्जदारांना आपापल्या जिल्ह्याच्या जिल्हा माहिती अधिकाऱ्यांकडे व बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या क्षेत्रातील प्रतिनिधींना माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयातील उपसंचालक (माहिती -वृत्त) यांच्याकडे विहित नमुन्यात अर्ज सादर करता येतील.

८(२) सदर अर्जाचा नमुना जिल्हा माहिती अधिकारी यांच्या कार्यालयात, तसेच बृहन्मुंबईसाठी मंत्रालयातील उपसंचालक (माहिती -वृत्त) यांच्याकडे उपलब्ध असेल.

८(३) अधिस्वीकृती मिळण्यासाठी अर्जदाराचे किमान वय २१ वर्षे असावे. पत्रकारितेचा किमान ३ वर्षांचा कृतीशील अनुभव असावा. किमान शैक्षणिक पात्रता बारावी उत्तीर्ण अशी असावी. शैक्षणिक पात्रतेचा पुरावा म्हणून मूळ प्रमाणपत्राची साक्षांकित प्रत अर्जासोबत जोडावी.

८(४) अधिस्वीकृतीसाठी विहित नमुन्यात अर्ज करतांना अर्जात विचारलेली संपूर्ण माहिती म्हणजेच त्यासाठी आवश्यक असलेले सर्व रकाने भरणे आवश्यक आहे. ही जबाबदारी अर्जदाराची

राहिल. अधिस्वीकृती अर्जासोबत वृत्तपत्राच्या आर.एन.आय नोंदणी प्रमाणपत्राची व डिक्लरेशनची प्रत जोडणे आवश्यक आहे. अपूर्ण भरलेला अर्ज जिल्हा माहिती अधिकारी स्वीकारणार नाहीत. अपूर्ण अर्ज विचारात घेतला जाणार नाही. अर्जासोबत जोडलेल्या सर्व सत्यप्रती राजपत्रित अधिकाऱ्याने किंवा तत्सम दर्जाच्या प्राधिकाऱ्याने साक्षांकित केलेल्या असणे आवश्यक आहे.

८(५)(१) अधिस्वीकृतीसाठी अर्ज करणारा पत्रकार जेव्हा श्रमिक पत्रकार या नात्याने अधिस्वीकृती मिळण्यास पात्र असेल तेव्हा त्याच्या अर्जासोबत वृत्तपत्राकडून मिळालेल्या नेमणुकीची प्रत, वेतनचिठ्ठीची प्रत जोडली पाहिजे. त्याशिवाय अधिस्वीकृतीसाठी विचार केला जाणार नाही.

(२) करार पध्दतीने काम करणारा या नात्याने अधिस्वीकृती मिळण्यासाठी कराराची प्रमाणित प्रत, संपादकाचे शिफारसपत्र आणि उत्पन्नाचा पुरावा अर्जासोबत दाखल करावा लागेल.

८(६) अधिस्वीकृतीपत्र मिळालेल्या सर्व प्रकारच्या प्रतिनिधीच्या यादीची वर्षातून एकदा दरवर्षी २५ फेब्रुवारीपूर्वी महासंचालनालयाने फेरतपासणी करावी. आवश्यक असेल तेव्हा अशा फेरतपासणीसाठी अधिस्वीकृतीधारक प्रतिनिधीने त्यांच्याकडे मागितलेली सर्व संबंधित माहिती सत्वर पुरविणे आवश्यक आहे. अशी माहिती न देणाऱ्या पत्रकाराची अधिस्वीकृती रद्द करण्याचा अधिकार व त्यासाठी योग्य ती कारवाई करण्याचा अधिकार महासंचालकांना राहिल. राज्य समितीची या विषयासाठी विशेष बैठक दरवर्षी मार्चच्या पहिल्या आठवड्यात होईल. नूतनीकरणाच्या कार्यवाहीबाबत या बैठकीत निर्णय घेण्यात यावा.

८(७) नवीन अधिस्वीकृती पत्रिकेसाठी आणि पत्रिकेचे नूतनीकरण करतांना मुख्य संपादक/ संपादक/कार्यकारी संपादक/संस्था प्रमुख यापैकी एकाची स्वाक्षरी व शिफारस आवश्यक आहे.

८(८) मालक संपादकांच्या अधिस्वीकृती पत्रिकेचे नूतनीकरण किंवा फेरतपासणी करतांना अंकांची संख्या व अंकांची नियमितता जिल्हा माहिती अधिकाऱ्यांनी पडंताळून समितीला सादर करावी.

८(९) अधिस्वीकृती पत्रिका देताना संबंधित अर्जदार हा पूर्णवेळ पत्रकार असणे बंधनकारक आहे व तसे अभिप्राय संबंधित जिल्हा माहिती अधिकारी यांनी देणे आवश्यक आहे.

८(१०) अधिस्वीकृती पत्रिकेचा अर्ज दाखल करून घेताना संबंधित पत्रकारावर गुन्हा दाखल असल्यास त्यासंबंधीची माहिती देण्याचे बंधन अर्जदारावर घालण्यात येत आहे.

८(११) दर तीन वर्षांनी नूतनीकरणापूर्वी अधिस्वीकृती पत्रिकाधारकांची यादी संबंधित जिल्ह्यांच्या पोलीसांकडे पाठवून पोलीसांचे अभिप्राय घेण्यात यावेत. एखाद्या प्रकरणी पोलीस तक्रार दाखल झाली असेल अशा प्रकरणी दाखल झालेल्या गुन्ह्यांचे स्वरूप व तपशिल पाहून अधिस्वीकृती समितीने निर्णय घ्यावा.

८(१२) नूतनीकरणाचा अर्ज नामंजूर झाल्यास अर्जदारास त्याविरूद्ध महासंचालकांकडे अपिल करता येईल.

९. अधिस्वीकृती पत्रिका देण्याचे प्रमाण

९(१) वृत्तपत्रे, वृत्तसंस्था आणि अन्य वृत्तप्रसार माध्यम संस्था यांना अधिस्वीकृती पत्रिका देण्याचे प्रमाण परिशिष्ट १ मध्ये दिले आहे.

९(२)(अ) ज्या दैनिकाचा खप तीन हजारापेक्षा जास्त आहे आणि ज्या दैनिकाचा आकार व पृष्ठ संख्या शासनाने निर्धारित केलेल्या नियमानुसार असेल अशा दैनिकांचे संपादक, प्रतिनिधी, छायाचित्रकार अधिस्वीकृतीला पात्र ठरतील.

(ब) ज्या साप्ताहिकाचा खप एक हजार प्रतीपेक्षा कमी असेल अशा साप्ताहिकाच्या संपादकाला/प्रतिनिधीला अधिस्वीकृती पत्रिका देण्याचा विचार केला जाणार नाही. खप एक हजार किंवा अधिक असल्याबद्दलचे प्रतिज्ञापत्र त्यांनी सादर करणे आवश्यक आहे. तसेच ज्या पाक्षिकाचा खप पाच हजार व त्यापेक्षा जास्त आहे, अशा वृत्तप्रधान पाक्षिकांचे संपादक/प्रतिनिधी यांना अधिस्वीकृती पत्रिका देण्याबाबत विचार केला जाईल. परंतु, पाक्षिकाचा खप पाच हजार किंवा अधिक असल्याबद्दलचे प्रतिज्ञापत्र सादर करणे आवश्यक आहे.

१(३) अधिस्वीकृती पत्रिका मिळण्यासाठी दैनिकांचा आकार किमान २०" x ३०" आणि पृष्ठसंख्या किमान चार असणे आवश्यक आहे. एक पानी दैनिक, साप्ताहिक यांचा विचार केला जाणार नाही. परंतु सायंदैनिक व ग्रामीण भागातील दैनिकांच्या बाबतीत किमान आकार २०" x ३०" आणि पृष्ठसंख्या किमान दोन राहिल. तसेच वृत्त व जाहिरात यांचे प्रमाण ६०:४० असे असले पाहिजे. साप्ताहिकांचा किमान आकार १०" x १५" असला पाहिजे व पृष्ठसंख्या चार असली पाहिजे. पाक्षिकांचा आकार किमान १०" x ७" एवढा असला पाहिजे.

१(४) वृत्तपत्राचे नियमित प्रकाशन हा अधिस्वीकृती देण्याचा महत्वाचा निकष मानला जाईल. त्यासाठी दैनिकाचे वर्षातून किमान ३००, साप्ताहिकाचे किमान ४० व पाक्षिकाचे किमान २२ अंक प्रकाशित होणे आवश्यक आहे.

१(५) जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणी किंवा जिल्ह्यातील प्रमुख ठिकाणी प्रकाशित होणाऱ्या दैनिक वृत्तपत्राला त्याची आवश्यकता तपासून त्या जिल्ह्यातील प्रत्येक तालुक्याला एक याप्रमाणे अधिस्वीकृती पत्र देता येईल. मात्र संबंधित पत्रकाराचे वास्तव्य त्या तालुक्यात असणे आवश्यक आहे.

१(६) परदेशातील तसेच महाराष्ट्राबाहेरील घटक राज्याच्या राजधानीची शहरे, केंद्रशासित प्रदेशाची मुख्यालये महानगर पालिका असलेली मोठी शहरे इ. ठिकाणी असलेल्या वृत्तपत्रांना आणि इतर वृत्तप्रसार माध्यम संस्थांना त्याच्या महाराष्ट्रातील प्रतिनिधीसाठी अधिस्वीकृती पत्रिका पाहिजेअसेल तेव्हा अशा प्रतिनिधीची आवश्यकता तपासून नियमाप्रमाणे एक अथवा अधिक प्रतिनिधींना अधिस्वीकृती पत्रिका मंजूर करता येतील.

१(७) परदेशातील, तसेच महाराष्ट्राबाहेरील अन्य राज्यात किंवा अन्यत्र प्रसिध्द होणाऱ्या नियतकालिकाचा खप हा किमान २५ हजार किंवा त्याहून अधिक असेल तर त्या नियतकालिकाचा महाराष्ट्रातील प्रतिनिधी हा अधिस्वीकृती मिळण्यास पात्र ठरेल. मात्र नियतकालिकाच्या खपासंबंधी अधिकृत प्रमाणपत्र सादर करावे लागेल.

१(८) ज्या वृत्तपत्र प्रसार माध्यमांचे प्रतिनिधी अधिस्वीकृती मिळण्यास सर्वसाधारणपणे पात्र आहेत अशा प्रतिनिधींना माहिती व जनसंपर्क महासंचालक आपल्या स्वेच्छाधिकारात जास्तीत जास्त तीन महिन्यासाठी तात्पुरती अधिस्वीकृती देऊ शकतील. अपवादात्मक परिस्थितीत त्यास पुन्हा तीन महिन्यांची मुदतवाढ देता येईल. मात्र त्यासाठी अर्जदारांनी विहित नमुन्यात शिफारशीसह अर्ज केला पाहिजे. अशा रितीने दिलेल्या तात्पुरत्या अधिस्वीकृती पत्रांची माहिती त्यानंतर प्रथम होणाऱ्या राज्य अधिस्वीकृती समितीच्या बैठकीपुढे ठेवली जाईल. एखाद्या पत्रकारांचा अर्ज नामंजूर झाला असेल आणि त्याने मंजूरीसाठी अपील केले असेल तर अपीलाची सुनावणी होईपर्यंतच्या कालावधीसाठी हंगामी अधिस्वीकृती पत्रिका देण्यात येणार नाही.

१(९) मासिके, त्रैमासिके, षण्मासिके, वार्षिके, हाऊस जर्नल्स आणि विशेष विषयाला वाहिलेली नियतकालिके यांचा विचार अधिस्वीकृती पत्राच्या संदर्भात केला जाणार नाही. मात्र आदिवासी व मागासलेल्या विभागातील विकास कार्याला वाहिलेल्या इतर नियतकालिकांचा विचार अधिस्वीकृती देण्याकरिता केला जाईल.

१(१०) वृत्तपत्राचा आकार, पृष्ठसंख्या, खपाचा आकडा, किंमत ही माहिती सिद्ध करण्याच्यादृष्टीने ऑडिट ब्युरो ऑफ सर्क्युलेशन यांचा दाखला /आरएनआय ला सादर केलेल्या वार्षिक विवरणपत्राची प्रमाणित प्रत किंवा चार्टर्ड अकाऊंटंट यांचा दाखला (ब्रेकअपसह) असणे

आवश्यक आहे. शिवाय खपासंबंधीच्या प्रतिज्ञापत्राची प्रमाणित प्रत जोडण्याची आवश्यकता आहे. तसेच खपाच्या तपासणीसाठी सहाय्यभूत होतील, अशा प्रकारचे अन्य पुरावे मागून घेण्याचे अधिकार समितीला रहातील. एबीसीधारकांना प्रतिज्ञापत्राची आवश्यकता नाही.

१(११) वृत्तपत्र प्रतिनिधी / छायाचित्रकार यांना अधिस्वीकृती मिळण्यासाठी तो ज्या वृत्तसंस्थेत काम करीत आहे त्या वृत्तसंस्थेने केंद्र सरकारने नियुक्त केलेल्या आयोगाच्या शिफारशीची अंमलबजावणी करणे आवश्यक आहे.

१(१२) दैनिकाच्या प्रकाशनाला ६महिने व साप्ताहिकाच्या प्रकाशनाला एक वर्ष पूर्ण झाल्यानंतरच अधिस्वीकृती देण्याबाबत विचार करण्यात येईल.

१(१३) परदेशात प्रसिध्द होणारी नामांकित दैनिके, वृत्तसंस्था यांच्या महाराष्ट्रातील १ किंवा २ प्रतिनिधींना व १ छायाचित्रकार व कॅमेरामनला अधिस्वीकृती देण्यात येईल. मात्र परदेशात प्रसिध्द होणाऱ्या साप्ताहिके, पाक्षिके, मासिके यांच्या प्रतिनिधीला अधिस्वीकृती देण्यात येणार नाही. अशी विनंती असल्यास त्या विनंतीचा राज्य समिती विचार करील आणि निर्णय घेईल.

१० इलेक्ट्रॉनिक प्रसार माध्यमे

१. हे नियम नभोवाणी व दूरचित्रवाणी यांच्यासह सर्व इलेक्ट्रॉनिक्स प्रसार माध्यमांना लागू होतील.
२. ज्या वाहिन्या उपग्रहामार्फत आणि केबलमार्फत वृत्तप्रसारणाचे कार्य करतात त्यांच्या प्रतिनिधींना अधिस्वीकृती पत्रिका देण्याबाबत विचार करता येईल. मात्र ज्या वाहिन्या किंवा केबल वाहिन्या वृत्तप्रसारणाचे कार्य करीत नाहीत त्यांना अधिस्वीकृती पत्रिका दिली जाणार नाही.
३. वृत्तपत्रांना आणि वृत्तप्रतिनिधींना अधिस्वीकृतीसाठी लागू असलेले अधिस्वीकृतीचे सर्वसाधारण नियम इलेक्ट्रॉनिक प्रसार माध्यमांच्याबाबतही बंधनकारक होतील.
४. अधिस्वीकृतीसाठी अर्ज करणाऱ्या वाहिनीला वृत्तप्रसारण सुरु होऊन किमान सहा महिने झाले पाहिजेत.
५. वृत्तप्रसारण दररोज किमान एकूण ३० मिनिटांचे असले पाहिजे.
६. संबंधित वाहिनी ज्या प्रतिनिधीसाठी अधिस्वीकृतीसाठी अर्ज करणार असेल तो प्रतिनिधी वाहिनीच्या कायमस्वरूपी सेवेत असला पाहिजे. तथापि, कंत्राटावर नियुक्ती झालेल्या प्रतिनिधीचाही अधिस्वीकृतीसाठी विचार केला जाईल. तशा प्रकारच्या नेमणूकपत्राची/ करारपत्राची प्रत अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे. पत्रकारांना किंवा वृत्त छायाचित्रकारांना लागू असणाऱ्या पात्रतेबद्दलच्या सर्वसाधारण सर्व निकषांची पूर्तता इलेक्ट्रॉनिक्स प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींनी केली पाहिजे.
७. राष्ट्रीय पातळीवरून उपग्रहामार्फत वृत्तप्रसारण करणाऱ्या वाहिन्यांना मुंबई शहरासाठी ४ गट (एका गटामध्ये एक वृत्तप्रतिनिधी व एक कॅमेरामन यांचा समावेश असेल.) त्याचप्रमाणे औरंगाबाद, पुणे, नागपूर या शहरांकरिता प्रत्येकी दोन गट आणि याशिवाय राज्यात अन्य ठिकाणी कमाल ८ गटांकरिता अधिस्वीकृती पत्रिका देता येतील. केबल नेटवर्कद्वारे वृत्तप्रसारण करणाऱ्या वाहिन्यांच्या प्रतिनिधींना अधिस्वीकृती पत्रिका देताना

त्यांची जोडण्यांची संख्या विचारात घेतली जाईल. ही संख्या मुंबई शहरात किमान २५ हजार आणि राज्यात अन्यत्र किमान १५ हजार एवढी असावी. मुंबई शहरात केबल नेटवर्कच्या किमान २५ हजार जोडण्या असतील तर एक गट, ५० हजार जोडण्या असतील तर दोन गट आणि एक लाख जोडण्यांसाठी तीन गट व त्यापुढील प्रत्येक ५० हजार जोडण्यांसाठी एक गट याप्रमाणे अधिस्वीकृती पत्रिका देण्यात येतील. राज्यात अन्यत्र किमान १५ हजार जोडण्या असतील तर एक गट, ३० हजार जोडण्या असतील तर दोन गट आणि ६० हजार जोडण्या असतील तर तीन गट व त्यापुढील प्रत्येक ३० हजार जोडण्यांसाठी एक गट या प्रमाणात अधिस्वीकृती पत्रिका देण्यात येतील. जोडण्यांची संख्या निर्धारित करण्यासाठी जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडून मिळालेले प्रमाणपत्र ग्राह्य धरण्यात येईल. नभोवाणीसाठी राज्यात कमाल आठ वृत्तप्रतिनिधींना अधिस्वीकृती पत्रिका देण्याचा विचार केला जाईल.

८. क्रमांक ७ मध्ये नमूद केलेल्या प्रतिनिधींना अधिस्वीकृती देण्यासंबंधी राज्य समितीच्या शिफारशीवर शासनाने विचार केल्यानंतर अंतिमतः मान्य करण्यात आलेल्या प्रकरणात पोलिस चौकशी करण्यात येईल. पोलिस चौकशीचा अहवाल प्रतिकूल असल्याचे आढळून आल्यास अधिस्वीकृती पत्रिका देण्याचा विचार केला जाणार नाही. तसेच अधिस्वीकृती पत्रिका दिली गेली असल्यास ती रद्द करण्यात येईल.
९. कोणत्याही कारणामुळे अधिस्वीकृतीपत्रिकाधारक प्रतिनिधीने अन्य वाहिन्यांच्या सेवेत प्रवेश केल्यास तसेच विद्यमान वाहिनीसाठी काम करण्याचे बंद केल्यास त्याची सूचना ताबडतोब वाहिनीप्रमुख आणि संबंधित प्रतिनिधी यांनी जिल्हा माहिती अधिकारी / उपसंचालक / महासंचालक यांना कळविले पाहिजे. आठ दिवसांच्या आत तशी माहिती न कळविल्यास संबंधित वाहिनी आणि संबंधित प्रतिनिधी हे अधिस्वीकृती पत्रिकेच्या गैरवापराच्या कारणासाठी कारवाईस पात्र ठरतील. तसेच संबंधित अधिस्वीकृती पत्रिका आपोआप रद्द समजण्यात येईल.
१०. दुरदर्शनच्या स्ट्रीजर्सना विभागीय स्तरावर प्रत्येकी दोन आणि प्रत्येक जिल्ह्यास एक याप्रमाणे अधिस्वीकृती पत्रिका देण्यात याव्यात.

११. प्रक्रिया शुल्क

अधिस्वीकृतीची सुविधा सशुल्क करण्यात येत आहे. याकरिता खालीलप्रमाणे दर आकारण्यात येतील.

१. मुद्रित प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींसाठी करावयाच्या अर्जाची किंमत रु. ५० असेल. अर्ज मंजूर झाल्यावर अधिस्वीकृती पत्रिका देताना प्रक्रिया शुल्क म्हणून रु. १००/- घेण्यात येतील. अर्ज नांमजूर झाल्यास अर्जाची रक्कम रु. ५०/- परत मिळणार नाही. नुतनीकरणासाठी कोणतेही शुल्क आकारण्यात येणार नाही. पत्रिका हरवल्यास, चोरीस गेल्यामुळे, खराब अथवा नष्ट झाल्याने दुसरी प्रत हवी असल्यास रु. १००/- शुल्क घेण्यात येईल. पत्रिकेवरील नुतनीकरणाची जागा संपल्याने ती नवीन करावयाची असल्यास रु. १००/- शुल्क आकारण्यात येईल.

..१२..

२. इलेक्ट्रॉनिक्स प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधीकडून अर्जाची किंमत रु ५०/- घेण्यात येईल. अर्ज मंजूर झाल्यावर पत्रिका देताना प्रक्रिया शुल्क म्हणून रु. २००/- घेण्यात येतील. अर्ज नामंजूर झाल्यास अर्जाची किंमत परत मिळणार नाही. नुतनीकरणासाठी कोणतेही शुल्क आकारण्यात येणार नाही. पत्रिका हरवल्यास, चोरीस गेल्यामुळे, खराब अथवा नष्ट झाल्याने दुसरी प्रत हवी असल्यास रु. २००/- शुल्क घेण्यात येईल. पत्रिकेवरील नूतनीकरणाची जागा संपल्याने ती नवीन करावयाची असल्यास पुन्हा रु. २००/- शुल्क आकारण्यात येईल.

१२. अधिस्वीकृती पत्र रद्द करण्याचा अधिकार

वृत्तपत्रे आणि इतर प्रसारमाध्यमे यांच्या प्रतिनिधींना देण्यात आलेली अधिस्वीकृती खालील कारणासाठी रद्द करण्याचा अधिकार माहिती व जनसंपर्क महासंचालकांना राहिल. मात्र अधिस्वीकृती पत्रिका रद्द केल्यासंबंधीची माहिती राज्य समितीच्या नजिकच्या बैठकीत सादर करावी.

अ. मिळविलेल्या माहितीचा अगर दिलेल्या सबलतीचा पत्रकारितेखेरीज अन्य कारणासाठी उपयोग करणे.

ब. पत्रकारितेच्या व्यवसायाला न शोभणारे, अनुचित, अनिष्ट अथवा व्यावसायिक नीती संकेतांशी विसंगत असे वर्तन करणे.

क. शासकीय माहितीच्या बाबतीत दिलेल्या सूचनांची पायमल्ली अगर अनादर करणे तसेच विश्वासाचा भंग होईल असे कोणतेही कृत्य करणे.

ड. अधिस्वीकृती नियमातील तरतुदीच्या विरुद्ध वर्तन करणे अगर त्याचा भंग करणे.

इ. कोणाही व्यक्तीकडून एखाद्याने स्वतःला अधिस्वीकृती मिळविण्यासाठी दबाव आणल्यास त्यास अधिस्वीकृती दिली जाणार नाही.

ई. अधिस्वीकृती मिळण्यासाठी अर्ज करतांना असत्य वा गैर माहिती दिल्यास दिलेली अधिस्वीकृती पत्रिका रद्द करण्यात येईल व संबंधितांविरुद्ध कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल.

१३. समितीच्या निर्णयाविरुद्ध शासनाकडे अपील करण्याचा अधिकार

राज्य समितीच्या निर्णयाविरुद्ध शासनाकडे अपील करण्याचा अधिकार अर्जदाराला राहिल. मात्र संबंधित निर्णय अर्जदाराला कळविला गेल्यापासून त्याने दोन महिन्यांच्या आत माहिती व जनसंपर्क महासंचालकांकडे अपील केले पाहिजे. या अपिलाची सुनावणी महासंचालक, राज्य समितीचे अध्यक्ष आणि सदस्य सचिव यांच्या त्रिसदस्यीय समितीसमोर होईल. ही त्रिसदस्यीय समिती जो निर्णय करील तो अंतिम व बंधनकारक राहिल.

१४. या नियमांमध्ये 'विशेष परिस्थितीनुसार' बदल करण्याचे अधिकार शासनाला राहातील. अशा बदलाची माहिती शासनातर्फे समितीच्या सदस्यांना वेळोवेळी कळविण्यात येईल.

परिशिष्ट क्रमांक : १

दैनिक वृत्तपत्राच्या आणि वृत्तसंस्थांच्या प्रतिनिधीकरिता अधिस्वीकृती पत्रांचे प्रमाणे खालील कोष्टकाप्रमाणे राहिल.

प्रकाशन स्थळ	वृत्तपत्राचा वर्ग	प्रकाशन स्थळी		महापालिका शहरे, विभागीय मुख्यालये		जिल्हा मुख्यालयांचे ठिकाणी	
	(बच्छावत आयोगानुसार)	वृत्तपत्र प्रतिनिधी	वृत्तपत्र छायाचित्रकार	वृत्तपत्र प्रतिनिधी	वृत्तपत्र छायाचित्रकार	वृत्तपत्र प्रतिनिधी	वृत्तपत्र छायाचित्रकार
१	२	३	४	५	६	७	८
बृहन्मुंबई महानगर पालिका, महानगर पालिका शहरे, विभागीय मुख्यालये शहरे	१ अ आणि १	८	२	२	२	१	१
---"	२ आणि ३	६	२	२	२	१	१
---"	४ आणि ५	५	२	२	२	१	१
---"	६ आणि ७	४	१	१	१	१	१
---"	८	३	१	१	१	१	१
---"	९	२	१	१	१	१	१
जिल्हा मुख्यालये - शहरे आणि जिल्ह्यातील शहरे	१ अ आणि १	८	२	२	२	१	१
---"	२ आणि ३	६	२	२	२	१	१
---"	४ आणि ५	४	२	२	२	१	१
---"	६ आणि ७	३	१	१	१	१	१
	७ आणि ९	२	१	१	१	१	१

दैनिकाखेरीज वृत्तप्रधान साप्ताहिके यांच्या प्रतिनिधींना द्यावयाच्या अधिस्वीकृतीपत्राचे प्रमाण संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यासाठी जास्तीत जास्त चार एवढे राहिल. मात्र शेवटच्या म्हणजे वर्ग ९ मध्ये अंतर्भूत होणा-या नियतकालिकांचा किमान खप (दर अंकाचा सरासरी खप) एक हजारापेक्षा कमी असता कामा नये तसेच या शेवटच्या गटातील नियतकालिके एकच अधिस्वीकृती पत्र मिळण्यास पात्र रहातील.
